

*Prethodno priopćenje /
Preliminary communication*
Prihvaćeno: 26.1.2016.

doc. dr. sc. Marija Brajčić
Filozofski fakultet u Splitu

Ana Jujnović, Split

PRIMJENA METODE ESTETSKOG TRANSFERA U NASTAVI LIKOVNE KULTURE – VINCENT VAN GOGH

Sažetak: *Metoda estetskog transfera primjenjuje se pri upoznavanju učenika s likovnim djelom. To je tip kvalitativne metode koja podrazumijeva opservaciju ili analitičko promatranje. Pri upotrebi ove metode, prezentacija umjetničkih djela treba biti takva da promatrača (učenika) dovede u interakciju s umjetničkim djelom, kako bi se doživljaji urezali u sjećanje, postali iskustvo, osjećaj i asocijacija. Osnovno pravilo vezano je za reprodukciju umjetničkih djela jest da moraju biti realistična i visoke kvalitete, tako da se u reprodukciji ne gubi puno originalnog sadržaja. U ovom istraživanju primijenjena je metoda estetskog transfera, te su zabilježene reakcije učenika trećih i četvrtih razreda osnovne škole na stvaralaštvo slikara Vincenta van Gogha. Istraživanje je provedeno na uzorku od ukupno 216 učenika, a u njemu su sudjelovali učenici trećih i četvrtih razreda osnovne škole, i to 105 učenika trećih razreda te 111 učenika četvrtih razreda. Među ispitanicima bilo je 117 dječaka i 99 djevojčica. Učenicima su bila prikazana četiri umjetnikova djela. Rezultati istraživanja pokazuju pozitivne reakcije djece na stvaralaštvo ovog umjetnika, ali i na razlike u reakcijama s obzirom na spol i dob učenika. Istraživanje je ukazalo i na potrebu za širenjem likovnih spoznaja učenika da bi njihov emocionalni, likovni i kreativni razvoj bio što uspješniji.*

Gljučne riječi: metoda estetskog transfera, Vincent van Gogh, likovna kultura, stvaralaštvo

1. Uvod

Likovna umjetnost doživljava se putem oka i ono je osnovni organ preko kojeg likovni umjetnici opažaju i izražavaju viđeno. Upoznati se s likovnom umjetnošću znači upoznati se sa životom oka – naučiti se umjetnosti gledanja. Svako likovno djelo predstavlja za promatrača tekst koji on gledajući dešifrira i spoznaje njegovu poruku. Gledati u likovnom smislu isto je što i čitati u književnom djelu. Likovno čitati znači razumjeti likovni tekst, likovni osjećaj izražen putem likovnih elemenata i likovne sintakse. Kao što je potrebno znati čitati da bismo razumjeli književno djelo, tako je za razumijevanje likovnih djela nužno poznavati likovni jezik; ako ga ne poznamo, likovno će djelo za nas kao promatrače ostati jednako nerazumljivo koliko i knjiga pisana na jeziku koji ne znamo. Charles Blanc napisao je knjigu *Gramatika likovnih umjetnosti* koja otkriva pravila čitanja likovne forme, ipak moramo imati na umu da je likovni jezik osjetilni jezik, te se uz samo njegovo poznavanje uključuje i senzibilitet za estetsku formu (Peić, 1979). „To se može bolje pokazati na platnu, nego izraziti riječima“ – kazao je Vincent van Gogh, apostrofirajući tako i činjenicu da likovno djelo ponekad moćnije i izražajnije od riječi može dočarati neki osjećaj ili iskazati doživljeno. Djeca od najranije dobi osjećaju i doživljavaju estetske vrijednosti, što zahtijeva rani kontakt djeteta s umjetničkim djelom. Slikovnice, ilustracije, likovno oblikovani predmeti i film trebaju biti dostupni djetetu već u predškolskoj dobi kao moguća podloga za buduće likovno-estetske doživljaje. Ako se učenici upoznaju s kvalitetnim likovnim djelima, to dovodi do oslobađanja sposobnosti i sklonosti djece likovnom izražavanju i stvaranju. Tako djela likovne umjetnosti postaju sadržajem dječje svijesti i potiču maštu za likovna ostvarenja. Upoznavanje kvalitetnih likovnih djela dovodi do oslobađanja sposobnosti i sklonosti djece za likovno izražavanje i stvaranje, a djela likovnih umjetnosti tako postaju sadržajem dječje svijesti te potiču maštu za likovna ostvarenja (Grgurić i Jakubin, 1996). Jedan od glavnih ciljeva likovne kulture u osnovnoj školi je naučiti učenike osnovama likovnog jezika i omogućiti im da razviju i artikuliraju vlastiti likovni govor. Taj se cilj provodi od prvog razreda osnovne škole postupno i primjereno uzrastu. Značajan udio u tome ima i sam susret s likovnim djelom, pa ni jedan sat likovne kulture ne bi smio proći bez promatranja likovno-umjetničkog djela. Prihvatanje likovnih djela kod učenika razvija se u komunikaciji s likovnim djelom, a temelji se na kulturi opažanja, promatranja, doživljavanja, promišljanja i interpretiranja doživljenih sadržaja. Promatrati, doživjeti i razumjeti likovno djelo – pogotovo danas, kada je likovno djelo utopljeno u moru mnogih vizualno-likovnih poruka – nije jednostavno. Kao što ističe Goodman, „umjetnička su djela poruke koje prenose činjenice, misli,

osjećaje; njihovo proučavanje pripada novonastalom svežderu pod nazivom *teorija komunikacije*“ (Goodman, 2002, 214). Postupno uvođenje učenika u svijet vizualnog i likovnu kulturu pretpostavlja postupno uvođenje učenika u prostor likovnih umjetnosti, svijet različitih likovnih djela, što aktivira kod djece adekvatnu likovnu osjetljivost potrebnu za shvaćanje likovnog djela, ali i za shvaćanje značenja vizualno-likovnih poruka koje danas postaju univerzalno sredstvo komuniciranja. Iako dijete kao likovno neobrazovan promatrač ne poznaje likovni jezik kojim govori likovno umjetničko djelo, niti još može shvatiti da umjetnički vrijedno likovno djelo pretpostavlja jedinstvo sadržaja i forme, ipak to djelo potiče u njemu estetski doživljaj.

2. Metoda estetskog transfera

Nastava likovne kulture je specifična u odnosu na nastavu drugih predmeta te zahtijeva određenu vještinu i osviještenost određenih pojmova. Za uspješnu nastavu likovne kulture potrebno je poznavanje likovnog jezika i likovnih tehnika. Mayer (2005) ističe da je jedan od preduvjeta kvalitetnog nastavnog sata raznolikost nastavnih metoda. Nastavne su metode važan dio nastave likovne kulture jer nam pokazuju na koji će način nastavnik dovesti učenike do krajnjeg likovnog cilja. Razvojem pedagogije, psihologije, didaktike i nastavne tehnologije, didaktika nastave moderne likovne kulture razvija moderne specifične metode u nastavi likovne kulture, a jedna od njih je i metoda estetskog transfera. Metoda estetskog transfera osigurava nam da nastava likovne kulture ne prenosi samo informativne podatke nego i estetske komponente umjetničkog djela. Kod ove metode prezentacija umjetničkog djela mora dopustiti da promatranje tog djela uspostavlja interakciju između promatrača i djela, pri čemu je osjetilni podražaj izravno povezan sa sjećanjima, osjećajima, iskustvima i asocijacijama. Interakcija je osobna stvar koja se razlikuje od djeteta do djeteta, te učitelji trebaju odrediti odgovarajuće uvjete u grupi koji će omogućiti učenicima da izraze svoje mišljenje bez zadržke. Izražavajući svoje mišljenje, svojom percepcijom proširuju i iskustva druge djece. Doživljaj umjetničkog djela može dovesti do likovne reakcije koja će biti individualno rješenje svakog djeteta i predstavljati novo estetsko iskustvo. Međutim, prije nego budu mogli uživati u umjetničkim djelima i reagirati na njih, trebaju usvojiti tehniku gledanja estetskih objekata. Metoda estetskog transfera sadrži tri faze:

- percepciju: percepcija umjetničkog djela svim osjetilima,
- recepciju: iskazivanje slika riječima,
- reakciju: aktivnost, produktivna reakcija na umjetničko djelo.

Percepcija umjetničkog djela usmjerena je prema učenicima koji dobivaju jasnu

sliku umjetničkog djela i nužna je za poticanje estetskog iskustva, dok se recepcija oslanja na percepciju izraženu riječima. Kombinacija percepcije umjetničkog djela i receptivnih sposobnosti učenika predstavlja pristup umjetničkom djelu koje je osnova za emocionalnu reakciju (Zupančić, 2011). Emocionalna reakcija u percepciji djela nastaje pri kontaktu s umjetničkim djelom i rezultat je pojedinačnih faktora svake osobe i vodi od vizualnog iskustva do vizualnog razmišljanja. Kada se učenici susretnu s umjetničkim djelom, oni sežu u vlastiti raspon mentalnih sposobnosti. Iako mnogi tvrde da percepcija umjetničkog djela ima smisla samo kad je prikladno objašnjena, Zupančić smatra da prerano davanje tumačenja umjetničkog djela nepovratno gubi mogućnost istraživanja koju umjetničko djelo nudi. Likovno razmišljanje koje vodi do likovnog iskustva služi kao osnova za likovnu reakciju (Zupančić, 2011). Recepcija je kreativan proces aktivnog primanja informacije i njezino obrađivanje. (Uhlig, 2005, 45) To je unutarnja reakcija na umjetničko djelo, refleksija o onome što se primilo i iskusilo, gdje se kognitivna i afektivna komponenta preklapaju. Recepcija umjetničkog djela podrazumijeva uključivanje svjesnih i racionalnih komponenti kao dijelova sposobnosti zamjećivanja te s druge strane ne zanemaruje emocionalne i spontane komponente. Razvijajući pristup umjetničkom djelu, ne pokušavamo usmjeriti učenike na pamćenje različitih podataka o njemu. Cilj je da učenici prepoznaju složene veze koristeći nekoliko primjera umjetničkih djela u kojima su pojedinačne komponente tako čvrsto povezane da ih učenici mogu zapamtiti. Reakcija, koja je pojedinčev produktivan odgovor na umjetničko djelo, predstavlja psihomotornu komponentu metode estetskog odgoja. Uvjetovana je dobi djece i učenika, njihovim znanjem o umjetnosti i stupnjem razvijenosti njihovih likovnih kompetencija i vještina. Ovisi o području likovnog dizajna i odabranoj likovnoj tehnici. U ovoj krajnjoj fazi metode estetskog transfera edukatori i nastavnici moraju djelovati na način tipičan za moderno poimanje nastave likovne kulture (Zupančić, 2011). Ako se pojedine faze metode estetskog transfera kreativno povezuju te su prilagođene dobi učenika, mogu ih dovesti od umjetničkog djela do novog estetskog iskustva. Primjena estetskog transfera na kvalitetan način može pozitivno utjecati na oblikovanje učenikovog likovnog ukusa (Zupančić, 2011).

3. Metodologija istraživanja

Problem i cilj istraživanja

Ovo je jedno od longitudinalnih istraživanja na temu reakcije djece na likovna djela.

Problem ovog istraživanja bio je utvrditi koliko su učenici trećih i četvrtih

razreda osnovne škole upoznati s radom umjetnika Vincenta van Gogha. Imajući na umu vjerojatnost da se većina učenika nikad nije susrela s umjetnikovim opusom, namjera je bila istražiti i kolika je njihova spremnost za prihvaćanje novih sadržaja i informacija vezanih za likovnu umjetnost.

Spoznajni je cilj istraživanja utvrditi razlikuju li se učenici trećeg i četvrtog razreda u poznavanju rada umjetnika Vincenta van Gogha te razlikuju li se u prihvaćanju novih sadržaja i znanja.

Pragmatični cilj istraživanja je ostvarivanje novih spoznaja u likovnoj kulturi. Osim toga, problem istraživanja upućuje na nedovoljnu istraženost upoznatosti djece s likovnim radovima umjetnika kao što je Vincent van Gogh, te se ovim istraživanjem nastoji istaknuti važnost kvalitete održavanja nastave likovne kulture i ponuditi smjernice za uspješniju organizaciju nastave u kojoj će svako dijete dobiti priliku za ostvarenje svojih potencijala.

Zadaci istraživanja su utvrđivanje reakcija djece na umjetnika kao što je Vincent van Gogh, prihvaćanje njegovih umjetničkih djela i utvrđivanje eventualne razlike između stavova djece o umjetniku, ovisno razredu koji pohađaju.

Varijable istraživanja su nezavisne (razred) i zavisne (učenička razmišljanja i doživljaji djela umjetnika Vincenta van Gogha) (Cohen, Morrison, 2007).

Uzorak istraživanja

Istraživanje je provedeno na uzorku od ukupno 216 učenika, odnosno učenica. Među ispitanim učenicima bilo je 117 učenika te 99 učenica.

Hipoteze

Testiranje hipoteza predstavlja sistematski proces kojim se provjeravaju testirane znanstvene teorije, koje potvrđuju ili ne potvrđuju podatci unutar određenog istraživanja. Testiranje hipoteza provodi se kroz više koraka, a započinje postavljanjem hipoteze koja predstavlja odgovor na postavljeno istraživačko pitanje, nastavlja se odabirom i provođenjem prikladne statističke analize, a završava se odlukom o valjanosti postavljene hipoteze (Bubić, 2012/2013).

U ovom istraživanju postavljene su sljedeće hipoteze:

- Hg: očekuje se da učenici različito doživljavaju likovna djela umjetnika Vincenta van Gogha te njegov način slikanja likovnih djela.
  - H1: Postoji ovisnost između uzrasta učenika i sklonosti prema umjetnikovim djelima.
  - H2: Postoji ovisnost između pohađanja razreda i doživljaja slika umjetnika.
  - H3: Postoji ovisnost između pohađanja razreda i odabira preferiranja

pojedinačnih umjetnikovih slika.

- H4: Postoji ovisnost između pohađanja razreda i razumijevanja značenja djela umjetnika.

4. Rezultati i rasprava

Po završetku ispitivanja i prikupljanju podataka uočeno je da nijedna anketa nije bila nevaljana, odnosno poništena. Nakon što su podatci prikupljeni, unijeti su u program za statističku analizu, SPSS, u kojem su i obrađeni. U ovom dijelu slijede rezultati dobiveni ispitivanjem i obradom podataka.

Tablica 1. - Spol

	F	%
Dječaci	117	54,2
Djevojčice	99	45,8
Σ	216	100

Istraživanje je provedeno u jednoj makarskoj i jednoj splitskoj osnovnoj školi krajem svibnja i početkom lipnja 2013. godine. Istraživačka metoda korištena u ovom istraživanju bila je anketa. Kako su u pitanju bili učenici rane školske dobi, a i s obzirom na pretpostavku da većina učenika nije bila upoznata s radom umjetnika Vincenta van Gogha, prije ispitivanja bili su upoznati sa životom i stvaralaštvom Vincenta van Gogha. Djela koja su im pokazana bila su: *Suncokreti*, *Soba*, *Zvezdana noć* i *Autoportret*. Kao instrument ovog istraživanja korišten je upitnik posebno konstruiran za tu svrhu. Drugo pitanje u anketnom upitniku odnosilo se na učeničke stavove o djelima Vincenta van Goghu. Rezultati dobiveni u ovom pitanju ukazuju na izrazitu učeničku preferenciju prema djelima Vincenta van Gogha. 195 učenika odgovorilo je potvrdno na pitanje, dok ih je tek 21 odgovorilo negativno.

Tablica 2. - Jesu li ti se sviđjala djela umjetnika Vincenta van Gogha?

		Jesu li ti se sviđjala djela umjetnika Vincenta van Gogha?		Ukupno
		DA	NE	
Razred	Treći	98	7	105
	Četvrti	97	14	111
Ukupno		195	21	216

Budući da se ovim pitanjem ispituje općeniti stav prema tek upoznatom umjetniku, velik postotak učenika, čak njih 90.3%, kojima se sviđaju djela Vincenta van Gogha upućuju na njihovo prihvaćanje i zanimanje za nove sadržaje u nastavnom procesu likovne kulture. 9.7% učenika je zaokružilo negativan odgovor.

Tablica 3. - Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,163(b)	1	,281
Continuity Correction(a)	,482	1	,488
Likelihood Ratio	1,205	1	,272
Fisher's Exact Test			
Linear-by-Linear Association	1,158	1	,282
N of Valid Cases	216		

$$\chi^2 = 1,163$$

$$\chi^2_{\text{tab}} [\alpha=5\%, df=1]=3,84$$

Vrijedi da je $\chi^2 < \chi^2_{\text{tab}} \rightarrow H_0$; što znači da se uz signifikantnost od 5% može prihvatiti početna pretpostavka da postoji ovisnost između pohađanja razreda i prihvaćanja umjetnikovih radova.

Tablica 4.

Pearsonov koeficijent kontingencije pri testiranju nezavisnosti dvaju nominalnih obilježja hi-kvadrat testom

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Contingency Coefficient	,073	,281
N of Valid Cases	216	

Pri tom je empirijska signifikantnost $\alpha^* = 0,073 = 7,3\% \Rightarrow \alpha^* > 5\%$ što potvrđuje da izračunati koeficijent nije značajan.

Ovim se hipoteza H1: Postoji ovisnost između uzrasta učenika i sklonosti prema umjetnikovim radovima potvrđuje te se potvrđuje i Hg, odnosno glavna hipoteza. Kroz ovo pitanje učenici trećih razreda izrazili su veću sklonost prema djelima Vincenta van Gogha.

Treće pitanje anketnog upitnika odnosilo se na učeničke odgovore ovisno o tome drže djela Vincenta van Gogha zanimljivim.

Tablica 5.

Način na koji umjetnik Vincent van Gogh slika svoja djela smatraš

		Način na koji umjetnik Vincent van Gogh slika svoja djela smatraš:		Ukupno
		Zanimljivim	Nezanimljivim	
Razred	Treći	98	7	105
	Četvrti	104	7	111
Ukupno		202	14	216

Učenici su i na ovo pitanje odgovorili uglavnom potvrdno, i to njih 202, dok je njih 14 odgovorilo negativno.

Hipoteza H2: Postoji ovisnost između pohađanja razreda i doživljaja slika umjetnika.

Tablica 6. - Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,012(b)	1	,914
Continuity Correction(a)	,000	1	1,000
Likelihood Ratio	,012	1	,914
Fisher's Exact Test			
Linear-by-Linear Association	,012	1	,915
N of Valid Cases	216		

$$\chi^2 = 0,012$$

$$\chi^2_{\text{tab}} [\alpha=5\%, df=1] = 3,84$$

Vrijedi da je $\chi^2 < \chi^2_{\text{tab}} \rightarrow H_0$; što znači da se uz signifikantnost od 5% može prihvatiti početna pretpostavka da ne postoji ovisnost između pohađanja razreda i doživljaja slika umjetnika.

Tablica 7.

Pearsonov koeficijent kontingencije pri testiranju nezavisnosti dvaju nominalnih obilježja hi-kvadrat testom

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Contingency Coefficient	,070	,914
N of Valid Cases	216	

Pri tom je empirijska signifikantnost $\alpha^* = 0,070 = 7\% \Rightarrow \alpha^* > 5\%$ što potvrđuje da izračunati koeficijent nije značajan.

U ovom pitanju je vidljivo da su učenici i trećih i četvrtih razreda izrazili sklonost prema djelima Vincenta van Gogha, smatrajući ih zanimljivim, te ne postoji značajna razlika u doživljavanju njegovih djela.

Četvrto pitanje u upitniku odnosilo se na učeničke preferencije pojedinačnih radova. Pred njima su na ploči bila izložena četiri rada, među kojima su učenici za zadatak imali odabrati djelo koje im se najviše sviđa, odnosno nijedno od njih. Učenici su za ovo pitanje uzeli više vremena te su bili zainteresirani za detalje na umjetničkim djelima, postavljajući pitanja o njima.

Većina učenika, odnosno njih 213, odabrala je neku od slika. Samo se troje učenika nije odlučilo ni za jednu od izloženih slika. Učenici su najčešće birali sliku *Zvezdana noć*.

Hipoteza H3: Postoji ovisnost između pohađanja razreda i odabira preferiranja pojedinačnih umjetnikovih slika.

Tablica 8. - Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,587(a)	4	,811
Likelihood Ratio	1,596	4	,810
Linear-by-Linear Association	,002	1	,960
N of Valid Cases	216		

$$\chi^2 = 1,587 \quad \chi^2_{\text{tab}} [\alpha=5\%, df=4] = 9,49$$

Vrijedi da je $\chi^2 < \chi^2_{\text{tab}} \rightarrow H_0$; što znači da se uz signifikantnost od 5% može prihvatiti početna pretpostavka da postoji ovisnost između pohađanja razreda i odabira preferiranja pojedinačnih umjetnikovih slika.

Tablica 9.

Pearsonov koeficijent kontingencije pri testiranju nezavisnosti
dvaju nominalnih obilježja hi-kvadrat testom

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,085	,811
N of Valid Cases		216	

Pri tom je empirijska signifikantnost $\alpha^* = 0,085 = 8,5\% \Rightarrow \alpha^* > 5\%$ što potvrđuje da izračunati koeficijent nije značajan. Ovim se hipoteza H3: Postoji ovisnost između pohađanja razreda i odabira preferiranja pojedinačnih umjetnikovih slika potvrđuje te se potvrđuje i Hg, odnosno glavna hipoteza.

Tablica 10.

Od prikazanih djela umjetnika Vincenta van Gogha, najviše mi se sviđjela

		Od prikazanih djela umjetnika Vincenta van Gogha, najviše mi se sviđjela:					Ukupno
		Prva slika	Druga slika	Treća slika	Četvrta slika	Nijedna	
Razred	Treći	15	16	52	20	2	105
	Četvrti	16	20	48	26	1	111
Ukupno		31	36	100	46	3	216

Učeničke preferencije uz odabir omiljene slike ne razlikuju se previše s obzirom na razred koji pohađaju. Učenici i trećih i četvrtih razreda biraju treću sliku kao omiljenu, njih 46.2%, dok 14.3% bira prvu, 16.6% drugu, 21.2% četvrtu te 1.3% učenika nije izabralo nijednu sliku.

Peto pitanje odnosilo se na razumijevanje djela Vincenta van Gogha. Ukupno 171 učenik je odgovorio potvrdno, dok je njih 45 odgovorilo negativno, što je 79% potvrdnih te 21% negativnih odgovora. Uspoređujući ovaj s prethodnim odgovorima vezanim uz prihvaćanje djela Vincenta van Gogha učenicima, može se primijetiti malo veći postotak učenika koji ne razumiju van Goghova djela. S obzirom na to da je veći postotak učenika koji ne razumiju djela Vincenta van Gogha, može se zaključiti da postoji mali broj učenika koji prihvaćaju djela Vincenta van Gogha, no ne razumiju ih u potpunosti. Takvo što, vezano uz radove Vincenta van Gogha, no i radove ostalih slikara, moglo bi se izbjeći kvalitetnom obradom nastavnih sadržaja.

Tablica 11.

Mogu razumjeti što predstavljaju djela umjetnika Vincenta van Gogha.

		Mogu razumjeti što predstavljaju djela		Ukupno
		DA	NE	
Razred	Treći	83	22	105
	Četvrti	88	23	111
Ukupno		171	45	216

Hipoteza H4: Postoji ovisnost između pohađanja razreda i razumijevanja značenja djela umjetnika.

Tablica 12. - Chi-Square Test

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,002(b)	1	,967
Continuity Correction(a)	,000	1	1,000
Likelihood Ratio	,002	1	,967
Fisher's Exact Test			
Linear-by-Linear Association	,002	1	,967
N of Valid Cases	216		

$$\chi^2 = 0,002 \quad \chi^2_{\text{tab}} [\alpha=5\%, df=1] = 3,84$$

Vrijedi da je $\chi^2 < \chi^2_{\text{tab}} \rightarrow H_0$; što znači da se uz signifikantnost od 5% može prihvatiti početna pretpostavka da postoji ovisnost između pohađanja razreda i razumijevanja značenja djela umjetnika.

Tablica 13.

Pearsonov koeficijent kontingencije pri testiranju nezavisnosti dvaju nominalnih obilježja hi-kvadrat testom

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,061	,967
N of Valid Cases		216	

Pri tom je empirijska signifikantnost $\alpha^* = 0,061 = 6,1\% \Rightarrow \alpha^* > 5\%$ što potvrđuje da izračunati koeficijent nije značajan.

Ovim se hipoteza H4: Postoji ovisnost između pohađanja razreda i razumijevanja

značenja djela umjetnika potvrđuje te se potvrđuje i Hg, odnosno glavna hipoteza.

Rezultati pokazuju da i u trećem i u četvrtom razredu 79% učenika smatra da razumije djela Vincenta van Gogha, dok njih 21% iskazuje nerazumijevanje njegovih djela. Iznenaduju rezultati koji pokazuju jednak omjer razumijevanja, odnosno nerazumijevanja u oba razreda.

Tablica 14.

Mogu razumjeti što predstavljaju djela umjetnika Vincenta van Gogha.

		Mogu razumjeti što predstavljaju djela umjetnika		Ukupno
		DA	NE	
Razred	Treći	83	22	105
	Četvrti	88	23	111
Ukupno		171	45	216

Šesto pitanje odnosilo se na procjenu učeničke percepcije i njihovu samoprocjenu mogućnosti. Ovo je jedno od rijetkih pitanja s više negativnih nego pozitivnih odgovora, što ukazuje na vrlo nisku procjenu vlastitih sposobnosti većine učenika. Njihovo razmišljanje govori o pravilnoj percepciji vlastitih sposobnosti, no ipak, ostaje pitanje treba li učenike poticati na veće korake i izazove, kako u njihovom obrazovanju, tako i u svakodnevnom životu. Na pitanje: „Mislim da bih mogao/la naslikati sliku na način na koji slika Vincent van Gogh.“, samo 20,8% učenika je dalo potvrdni odgovor, tj. samo 45 učenika, a 79,2% je bilo kritično prema sebi i reklo da ne bi moglo naslikati djelo na način kao umjetnik Vincent van Gogh.

Tablica 15.

Mislim da bih mogao/la naslikati sliku na način na koji slika Vincent van Gogh.

		Mislim da bih mogao/la naslikati sliku na način...		Ukupno
		DA	NE	
Razred	Treći	28	77	105
	Četvrti	17	94	111
Ukupno		45	171	216

Promatrajući razlike u trećem i četvrtom razredu, možemo primijetiti da 26.6% učenika misli da bi moglo naslikati sliku na način na koji slika Vincent van Gogh, dok u četvrtom razredu to misli 15.3%. Iz toga možemo zaključiti da je ipak malo veći postotak učenika nižih uzrasta koji misle da mogu postići visoko postavljene ciljeve u slikarstvu. Sedmo pitanje nadovezuje se na prethodno te ispituje želju učenika da slikaju „kao van Gogh“, za razliku od realne procjene mogućnosti. U ovom pitanju više je učeničkih pozitivnih odgovora, i to njih 87%, dok je 13% učenika odbilo probati izazov i izjasnili se da ne žele probati naslikati sliku na način na koji slika umjetnik. Ovakvi odgovori dokazuju da su učenici, unatoč uglavnom negativnim procjenama mogućnosti, spremni za izazove i likovno izražavanje naizgled nemogućeg. Upravo ta činjenica može biti vodilja u usmjeravanju nastavnog procesa ka poticanju učenika na nove i neobične likovne situacije te istraživanju novih situacija, likovnih motiva i likovnih tehnika. Ako uspoređujemo odgovore trećih i četvrtih razreda u ovom pitanju, možemo primijetiti da 90.9% učenika četvrtih razreda izražava želju za pokušajem slikanja na način van Gogha dok u trećim razredima istu želju pokazuje 82.8% učenika. Rezultati iznenađuju budući da su učenici trećeg razreda u većem broju odgovorili da bi mogli naslikati sliku na način na koji slika umjetnik, dok u pitanju bi li voljela u znatno manjem postotku odgovaraju pozitivno.

Tablica 16.

Volio/ljela bih probati naslikati sliku na način koji slika Vincent van Gogh.

		Volio/la bih probati naslikati sliku...		Ukupno
		DA	NE	
Razred	Treći	87	18	105
	Četvrti	101	10	111
Ukupno		188	28	216

Posljednje pitanje u upitniku odnosi se na poznavanje učenika djela umjetnika Vincenta van Gogha prije ovog ispitivanja. Više od polovine ispitanika se prvi put srelo s umjetnikom, njih 56%, dok 44% učenika već od prije poznaju njegova djela i poznati su s njegovim radovima.

Usporede li se učenici trećih razreda s učenicima četvrtih razreda, može se uočiti kako se u trećim razredima 42.8% učenika po prvi put srelo s djelima Vincenta van Gogha, dok je u četvrtim razredima taj postotak malo veći te iznosi 68.4%.

Tablica 17.

Prvi put sam se susreo/la s umjetnikom Vincentom van Goghom

		Prvi put sam se susreo/la s umjetnikom		Ukupno
		DA	NE	
Razred	3.	45	60	105
	4.	76	35	111
Ukupno		121	95	216

S obzirom na dob učenika, poznavanje djela Vincenta van Gogha je relativno dobra. Odgovori ispitanih učenika kazuju nam kako oni ipak jesu spremni primiti djela umjetnika kao što je van Gogh. Iz tog razloga učenike treba poticati na susrete s likovnim djelima poznatih umjetnika.

5. Zaključna razmatranja

Kao što je na početku istraživanja spomenuto, ovim istraživanjem su se željele istražiti reakcije djece na likovna djela, njihovo prihvaćanje novih sadržaja, spremnost na odrađivanje novih likovnih izazova i poznavanje djela slikara Vincentom van Goghom. U istraživanju su bile postavljene hipoteze: H1: Postoji ovisnost između uzrasta učenika i sklonosti prema umjetnikovim radovima, H2: Postoji ovisnost između pohađanja razreda i doživljaja slika umjetnika, H3: Postoji ovisnost između pohađanja razreda i odabira preferiranja pojedinačnih umjetnikovih slika te H4: Postoji ovisnost između pohađanja razreda i razumijevanja značenja djela umjetnika. Kroz pitanje koje se odnosilo na stavove učenika o Vincentu van Goghu na osnovi prikazanih umjetničkih djela i izloženih sažetih činjenica o umjetniku izražena je velika preferencija prema djelu Vincenta van Gogha. Velik postotak učenika koji pozitivno prihvaćaju umjetnikova djela upućuje na visoku razinu prihvaćanja novih sadržaja kod učenika te na njihovu zainteresiranost za nove sadržaje u nastavi likovne kulture. Rezultati su pokazali da učenici trećeg razreda više preferiraju djela Vincenta van Gogha od učenika četvrtog. Promatrajući malu razliku u postotcima možemo uočiti da razlika nije značajna, no svejedno postoji. Učenici djela Vincenta van Gogha drže zanimljivim, što se pokazalo u sljedećem pitanju gdje je testirana druga hipoteza. Učenici i trećeg i četvrtog razreda su u gotovo jednakom broju odgovorili pozitivno. Uočili smo da je više negativnih odgovora o zanimljivosti njegovih slika nego o prihvaćanju, odnosno pokazalo se da 6,5% učenika drže

njegove slike nezanimljivim iz čega se može zaključiti da neki učenici prihvaćaju djela van Gogha, ali ih ne drže zanimljivima. Za pitanje koje se odnosilo na preferiranje neke od četiri prikazane slike, učenici su uzeli najviše vremena, pritom vidno pokazujući zanimanje za detalje na svakoj od prikazanih slika. Najveće zanimanje pokazali su za sliku *Zvezdana noć*, zatim redom za slike *Suncokreti*, *Soba u Arlesu* i *Autoportret*. Najmanje učenika je odabralo nijednu sliku. Međutim prilikom preslikavanja prikazanih umjetničkih djela učenici su najviše odabirali sliku *Suncokreti*, dok sliku *Soba u Arlesu* je odabralo samo troje učenika. U pitanju anketnog upitnika koje se odnosilo na razumijevanje djela Vincenta van Gogha, učenici su odgovorili uglavnom pozitivno, iskazujući time razumijevanje prikazanih umjetničkih djela. Međutim, postoji razlika između učenika koji prihvaćaju umjetnička djela i onih koji ih razumiju; ta bi se činjenica trebala pokušati otkloniti kvalitetnijom obradom sadržaja. Kroz ovo pitanje testirana je četvrta hipoteza. Hipoteza je potvrđena: učenici četvrtih razreda bolje razumiju djela Vincenta van Gogha iako razlika nije značajna. Potvrđivanjem sve četiri hipoteze potvrđena je i glavna hipoteza, mada utvrđene razlike nisu značajne. Kroz dva pitanja anketnog upitnika koja su se odnosila na samoprocjenu učenika u pokušaju slikanja na način na koji slika umjetnik Vincent van Gogh te na njihovu želju za slikanjem poput njega, učenici su uglavnom negativno procijenili svoje sposobnosti da slikaju na način na koji slika umjetnik, no ipak su uglavnom pozitivnim odgovorima izrazili želju za slikanjem na taj način. Zanimljivo je kako su učenici trećeg razreda na pitanje *Mislím da bih mogao/la naslikati sliku na način na koji slika Vincent van Gogh* u većem broju odgovorili pozitivno, dok na pitanje *Volio/ljela bih probati naslikati sliku na način koji slika Vincenta van Gogha*, u većem broju odgovorili negativno. Iako su učenici trećeg razreda pokazali više samopouzdanja, iskazali su nešto manje spremnosti da se upuste u rad od učenika četvrtog razreda. Istraživanje je pokazalo kako su učenici spremni za prihvaćanje i promatranje umjetničkih djela, što im učitelji trebaju omogućiti. Pri kreiranju nastavnog procesa treba imati na umu da su učenici spremni na izazove i poticaje te im treba omogućiti da istražuju, obogaćuju svoja iskustva, koriste različite likovne tehnike te da se susreću s novim likovnim motivima i izazovima.

LITERATURA

1. Balić Šimrak, A., Šverko, I., Županić Beniće, M. (2010), U prilog holistićkom kurikulumu likovne kulture. U: Balić Šimrak, A., ur, (2011) *Umjetnićko djelo u likovnom odgoju i obrazovanju*. Zagreb: Ućiteljski fakultet, str. 54-85.
2. Bubić, A. (2012/2013), Pedagoška statistika, skripta. Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, 2012/2013.
3. Cohen, L., Morrison, K., (2007), Metode istraživanja u obrazovanju, Naknada Slap, Jastrebarsko
4. Duh, M., Zupančić, T. (2011), *Metoda estetskog transfera- opis specifićne likovno didaktićeke metode*, Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, Vol.13 No.1
5. Goodman, N. (2002), *Jezici umjetnosti. Pristup teoriji simbola*. Zagreb: Kruzak.
6. Grgurić N., Jakubin, M. (1996), *Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Educa
7. Ivanćević, R. (1997), *Likovni govor – Uvod u svijet likovnih umjetnosti*. Zagreb: Profil
8. Meyer, H. (2005), *Što je dobra nastava*, Zagreb: Educa.
9. Peić, M. (1979). *Pristup likovnom djelu*, Školska knjiga, Zagreb
10. Uhlig, B. (2005), *Kunstrezeption in der Grundschule. Zu einer grundschulspezifischen Rezeptionsmethodik*, München, Koaped.
11. Zupančić, T; Duh, M. (2009). *Likovni odgoj i umjetnost Pabla Picassa*. Likovno - pedagoški projekt u Dječjem vrtiću Opatija, Dječji vrtić Opatija. Tisak

APPLICATION OF AESTHETIC TRANSFER METHOD IN ART TEACHING – VINCENT VAN GOGH

Abstract: *Aesthetic transfer method applies to acquainting students with artistic work. This is a type of qualitative method, which entails an analytical observation. When using this method, the presentation of works of art should be such that the observer (the student) is brought to interact with the art, in order to carve sensations into the memory, experience, feelings, and association. The basic rule related to the reproductions of works of art is that they must be realistic and high-quality, so that the reproduction loses as little of the original content as possible. This study applies the method of aesthetic transfer and the reactions of third-and fourth-grade primary school students to the art of the painter Vincent van Gogh are recorded. The research was conducted on a sample of a total of 216 students, out of whom 105 were third-grade and 111 were fourth-grade. Among the subjects there were 117 boys and 99 girls. The students were shown four of the artist's works. The results of the research show positive reactions of the students to the works of art, but also the differences in those reactions with regard to their gender and age. Research has pointed to the need for and the spreading of the artistic knowledge of the students to make their emotional, artistic and creative development as successful as possible.*

Keywords: *aesthetic transfer method, Vincent van Gogh, visual arts, creativity*